

Austatud Haljala Vallavolikogu esimees ja liikmed

Käesolevaga esitan petitsiooni „*Tuuleparkide planeeringute peatamine ning elukeskkonna ja taastuvenergia tasakaalustatud ning iseseisev kohalik mõtestamine*“ liitunute allkirjad. Petitsioonist tulenevalt nõuavad allakirjutanud järgmist: „*Haljala valla idaosa KOV Tuuleparkide eriplaneeringu ning Haljala valla lääneosa KOV Hübriidparkide eriplaneeringu lõpetamist ja tuuliku- ning hübriidparkide osas planeerimis- ja ehituskeelu ajutist kehtestamist kuni omavalitsuse tervikliku ja jätkusuutliku elukeskkonna, mitmekesise ettevõtluskeskkonna, looduskeskkonna arengukava ning energeetikakava koostamise ja kinnitamiseni*“.

Petitsioonile allakirjutanud Haljala kogukonna liikmete tahteavaldusi ei saa käsitleda abstraktse vastasseisuna uuendustele ja taastuvenergia tootmisele. Petitsioon on kantud eesmärgist tagada Haljala valla areng Lahemaa rahvusparki vaimususest kantud looduskeskkonnana. Sel eesmärgil tulebki eriplaneeringud peatada selleks, et mõtestada Haljala valla edasised arengusuunad. Nii põhimõttelise küsimuse otsustamine ei saa toimuda ajasurve tingimustes ning konkreetsete eriplaneeringute raames. Samas, kui eriplaneeringuid ei peatata, siis muutub jätkusuutliku elukeskkonna, mitmekesise ettevõtluskeskkonna, looduskeskkonna arengukava ning energeetikakava koostamine sisutihjaks.

Keskseks küsimuseks antud hetkel on see, kas Haljala valla kogukonnal on õigus otsustada, millist elukeskkonda nad tahavad. See on palju põhimõttelisem teema, kui mõne konkreetse leevendusmeetme arutamine (nt kas tuulik on 300 või 170 meetrit kõrge ning mis on vahemaad elumajast). See on ka põhjuseks, miks Haljala kogukonna liikmed ei oodanud KSH ja muude uuringute tulemusi. Petitsioonile allakirjutanute sõnum on lihtne: me tahame elada looduslikus keskkonnas, mitte tööstuspargis. Petitsioon ei ole arutelu konkreetsete leevendusmeetmete üle.

Haljala valla arengukava 2023-2038 sisaldab Haljala valla visiooni 2038: „*Haljala vald on loodussõbraliku ja miljööväertusliku elukeskkonnaga - harmoonia loodusega, mis võimaldab turvalist kodu ja tervislikku eluviisi. Rikkalik ajaloo- ja kultuuripärand, tugev kogukonna toetus, avatus loominguks ja keskkonnasõbralikule ettevõtlusele ning elanike vajadustest lähtuv sotsiaalkaitse pakuvad võimalust heaoluks terve elukaare jooksul*“. Nimetatud visioon ei ütle, et Haljala valla eesmärgiks on tuulikute tööstusparkide rajamine elukeskkonna arvelt. Haljala valla toodud visioon oli küll teada eriplaneeringute algatamisel, kuid nimetatud visiooni elluviimise tähtsus ja vastuolo Haljala valda planeeritava tööstusliku tuulikupargiga on ilmnunud suhtlusest Haljala valla kogukonnaga. Kohtupraktika aktsepteerib samuti, et eriplaneeringu menetluse käigus võib selguda, et valla arengueesmärgid ei toeta suuremahuliste tööstuslike tuuleparkide rajamist ning vald eelistab rohelise valla arenguteed.

Eriplaneeringute algatamisel on viidatud avalikule huvile võtta taastuvenergia laialdaselt kasutusele. Seejuures on oluline rõhutada, et riigi seatud eesmärgid taastuvenergia kasutuselevõtuks ei kohusta just Haljala valda kelle südameks on Lahemaa rahvuspark algatama ja jätkama tuuleparkide eriplaneeringuid konkreetsetes asukohtades. Avalik huvi taastuvenergia tootmiseks ei ole ülimuslik

võrreldes teiste avalike ja erahuvidega. Avalik huvi säilitada Haljala valla säilitamine looduslähedase elu- ja puhkekeskkonna kantuna Lahemaa rahvusparki vaimsusest on samuti kaalukas avalik huvi.

Tuulikute tööstuspargi rajamine Haljala valda võib vähendada Haljala valla elanikkonda, kuna inimesed ei soovi elada tuuleparkide lähedal. Riigikohus on seejuures leidnud: „*Tuulegeneraatorist lähtuvad mõjutused on eeskätt seotud lähikümbruse elanike õigusega tervise ja omandi kaitsele, samuti õigusega eraelu puutumatusele*“ (3-20-2273 p. 18). Riigikohtu seisukohalt riivavad müra ja visuaalne reostus, kinnisvara väärtuse vähenemine kogukonna liikmete subjektiivseid õigusi (3-3-1-87-11, p. 16).

Seoses omandiõiguse riivega on Riigikohus toonud välja järgneva: „*Küll aga leiab kolleegium, et lubades mobiilsidemasti rajamist kaebajale kuulunud elamust 40 m kaugusele, pidi vastustaja sedastama kaebaja omandiõiguse (põhiseaduse § 32) riive võimalikkust. Kinnisasja väärtust võib vähendada nii visuaalne muutus keskkonnas kui ka potentsiaalsete ostjate vastumeelsus mobiilsidemasti vahetusse lähedusse elamu soetamise vastu, isegi kui hirm kiirguse ees ei ole põhjendatud*“ (3-15-2232, p. 8.3). See viib ka kinnisvara hinna languseni.

Tuulikutööstuspargi rajamine ja käigushoidmine omab potentsiaalselt negatiivset toimet inimeste tervisele (vt 3-20-2273, p. 18). Mürahäiringu negatiivset mõju on Riigikohus pidanud üldteada asjaoluks (3-3-1-17-14, p. 11.1): „*Kolleegium peab üldteada asjaoluks, et kauakestev tugev soovimatu heli võib mõjutada inimese psühholoogilist heaolu ja selle kaudu tervist. Müra võib tekitada stressi ja agressiivsust ning häirida isiku põhiõigustega kaitstud tegevusi. Müra mõju isikule on individuaalne, sõltudes kuulmistajust, kultuuritaustast, tervislikust seisundist, helis sisalduvast informatsioonist, ümbritsevast keskkonnast ja teistest teguritest*“.

Keskkonnatasude seadus (§ 55³ (1)) näeb ette kompensatsiooni maismaa tuulepargi mõjualas asuvate eluruumide omanikele järgmistel tingimustel:

- 1) eluruum on füüsilise isiku omand ja
- 2) eluruum on omaniku rahvastikuregistrijärgne elukoht.

Nimetatud tasu on mõeldud hüvitamaks era- ja perekonnaelu puutumatuse riivet ja õigust tervise kaitsel, sest seab hüvitise eelduseks rahvastikuregistri kande ning see katab üksnes eluruumi (mitte nt äriruumi) omandit. Tulenevalt Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast, tuleb lähtuda kodu laiendatud käsitlesest (vt ka *Demades v. Turkey* (16219/90, §§ 32-33); *Niemietz v. Germany* (13710/88, §§ 29-30)). See tähendab, et ka kahe kodu omanikud peavad saama kompensatsiooni nende õiguste riive eest.

Nagu eelnevalt öeldud, siis keskkonnatasude seadus ei kompenseeri omandiriivet, mis omakorda muudab omandiriive ebaproportsionaalseks. Riigikohus on lähtunud sarnasest lähenemisest (3-2-1-180-15, p. 33): „*Kitsendustega koormatava kinnisasja omaniku ja kitsendustest kasu saaja huvide tasakaalustamise seisukohalt on hüvitamine põhjendatud. [...] Sellistel juhtudel on tasu või hüvitise maksmine vajalik proportsionaalsuse taastamiseks. Kui omandi kitsendustega ei kaasneks põhimõttelist õigust saada kompensatsiooni, muutuks omandi kaitse illusoorseks ja ebaefektiivseks*“. Seda on väljendanud ka Euroopa Inimõiguste Kohus (vt. *Depalle v. France* (34044/02, § 91)).

Planeerimisseadus § 10 (1) sätestab: „*Planeerimisalase tegevuse korraldaja peab tasakaalustama erinevaid huve, sealhulgas avalikke huve ja väärtusi, kaaluma neid vastavalt planeerimise põhimõtetele ja planeeringu eesmärkidele ning lõimima need planeeringulahendusse*“. Petitsiooni esitamisel soovin rõhutada, et **kogutud allkirjad näitavad kogukonna huvi, mis on käsitletav avaliku huvina säilitada Haljala valda Lahemaa vaimsusest kantud elukeskkonnana**. Seletuskiri

planeerimisseaduse eelnõu juurde¹ lähtub sarnasest lähenemisest: „Avaliku huvi mõiste määratlemisel on erinevaid seisukohti. Näiteks on K. Merusk asunud seisukohale, et avalikud huvid on riigi kui kogukonna huvid. Täpsemalt öeldes on need kõige avalikumal kujul kogukonna liikmete erahuvide teatud summa²“. Riigikohtu järgi (3-3-1-88-15, p. 23) „Kaalutusõiguse teostamisel ei tule arvestada üksnes õigusaktidega, vaid kõigi oluliste asjaoludega“. Selliseks asjaoluks on kogukonna laiem huvi olemasoleva looduskeskkonna kaitsmiseks. Taastuvenergia laialdase kasutusvõtu aluseks olev avalik huvi ei kohusta Haljala valda eriplaneeringutega jätkama. Haljala vallas on seadusest tulenev õigus eriplaneeringud lõpetada.

Riigikohut seisukohalt (3-3-1-79-09, p. 13) on planeeringute valdkonnas kohalikul omavalitsusel ulatuslik kaalutusruum. See seondub ka planeeringu algatamise ja lõpetamisega. Lisaks rõhutab Riigikohus: „Erakordselt avara kaalutusõiguse ja väheintensiivsete õigusriivete korral võib kaalutusotsuse sisuline kontroll piirduda ilmselgete vigade testiga“ (vt 3-20-1198, p. 13). Kui arendaja on teinud investeringuid enne eriplaneeringute kehtestamist, siis on tegemist arendaja majandusliku riskiga, sest planeerimismenetluses ei saa kellelegi garanteerida soodsat tulemit (planeeringu kehtestamist). Ka hoonestusõiguste sõlmimine on osa äririskist.

Lähtudes eeltoodust, **soovivad petitsioonile allakirjutanud eriplaneeringud Haljala vallas, kuni omavalitsuse tervikliku ja jätkusuutliku elukeskkonna, mitmekesise ettevõtluskeskkonna, looduskeskkonna arengukava ning energeetikakava koostamise ja kinnitamiseni.**

Jaan Viita

/allkirjastatud digitaalselt/

¹ Planeerimisseadus 571 SE. Seletuskiri planeerimisseaduse eelnõu juurde, lk. 40.

<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/fc811573-8339-4f19-8064-9679fd001f43/Planeerimisseadus/>

² K. Merusk. Avalik-õiguslik juriidiline isik avaliku halduse organisatsioonis. Juridica 1996, nr 4, lk 174.

Lisatud petitsioonid

Tuuleparkide eriplaneeringuid nõudvale petitsioonile koguti allkirju nii digitaalselt kui ka käsitsi kirjutatuna. Digitaalne allkirjade kogumine toimus petitsioon.ee keskkonnas. Kuna kõikidel Haljala valla elanikel ei ole vajalikku digipädevust ning ka vahendeid digiallkirja andmiseks, siis oli olulisel kohal ka käsitsi allkirjade kogumine. See tähendab, et petitsiooni tekst oli välja prinditud ning neile koguti allkirju erinevates Haljala valla piirkondades.

Haljala Vallavolikogu peaks pidama silmas, et käesolevale petitsioonile allkirja andnud inimesed moodustavad ühiskondlikult aktiivsema osa Haljala valla kogukonnast. Arvestatav osa neist on osalenud ja osaleb ka praegustel volikogu valimistel. Tegemist on teadlike inimestega, kes teadsid, mida teevad käesolevale petitsioonile allkirja andes ning ka teavad, mida teevad tulevast Haljala vallavolikogu valides.

Allkirja kogumisel lähtuti eeldusest, et allkirju annavad Haljala vallas elavad ja ka Haljala vallast kui looduslikust elukeskkonnast hoolivad inimesed. Kuna allkirju koguti nii digitaalselt kui ka paber kandjal, siis ei ole välistatud mõned üksikud kattuvused. Samuti võib allkirja andnute osas olla inimesi, kes ei ole rahvastikuregistri järgi Haljala valla elanikud, vaid neile kuulub Haljala vallas nt kinnisvara, nad on nt vanavanemate kinnisvara pärijad või lihtsalt hoolivad Haljala kui Lahemaa valla looduskesksest arengust.

Eelviidatud petitsioonile allkirja andjad lähtusid eeldusest, et petitsioon koos nende isikuandetega (nimi ja allkirjad) edastatakse üksnes Haljala Vallavolikogu liikmetele ning neid abistavatele Haljala valla ametnikele avaliku huvi põhistamiseks tuuleparkide eriplaneeringute lõpetamisel ning Haljala valla kui looduslähedase elu- ja puhkekeskkonna toetuseks. Lähtudes isikuandmete töötlemise eesmärgi piirangust ning usaldusvärsuse ja konfidentsiaalsuse põhimõttest ei ole lubatud petitsioonile allakirjutanud isikute isikuandmeid edastada kolmandatele isikutele nagu arendajad, arendajate esindajad, ajakirjandus ning teha neid avalikult kättesaadavaks. See on vastuolus isikuandmete kaitse üldpõhimõtetega ja allkirja andnud isikute soovidega.

Lisaks digitaalselt allkirjastatud petitsioonile, on lisatud järgmised käsitsi allkirjastatud skaneeritud petitsioonide koopiad. Vajadusel saan Haljala vallale anda üle originaalid või nende notariaalselt kinnitatud koopiad:

1.